

Bachelorprogrammet i helseledelse og helseøkonomi
Universitetet i Oslo
Ekstern evaluering 2019
Avgitt 3. juli 2019

Oppdrag

Gjennom e-post av 5. februar 2019 fra Avdeling for helseledelse og helseøkonomi, Institutt for helse og samfunn, Universitetet i Oslo ble det orientert om at gruppen som fikk i oppdrag å evaluere bachelorprogrammet i helseledelse og helseøkonomi var endelig utpekt. Det ble samtidig påpekt at arbeidet først skulle påbegynnes når en intern egnevaluering var gjennomført. Kontrakt for oppdraget ble tilsendt gjennom e-post av 13. mars 2019.

Evalueringsgruppe

Følgende arbeidsgruppe ble oppnevnt for å utføre den eksterne evalueringen:

Professor Pål Erling Martinussen, NTNU.

Førsteamanuensis Inger Marie Stigen, OsloMet-Storbyuniversitetet.

Student Lema Hussaini, UiO.

Professor Geir Sverre Braut, UiS/HVL.

Arbeidsgruppen har vurdert sin samlede kompetanse til å være dekkende for det som er nødvendig for å gjennomføre en forsvarlig evaluering.

Arbeidet i gruppen

Gruppen har hatt to møter i Oslo, den 9. mai og den 20. mai 2019. Alle gruppemedlemmene har vært til stede på begge møtene. Det har ikke vært uenighet i gruppen om vurderingen av faktagrunnlaget eller de tilrådingene som fremmes i denne rapporten.

Skrivingen av rapporten er utført i månedsskiftet mai/juni gjennom internettkommunikasjon mellom gruppens medlemmer.

Spesielt nyttig har det vært å ha med en student som selv nettopp har gjennomført studiet. Det har gjort det mulig å «validere» de opplysningene som er fremmet gjennom den skriftlige dokumentasjonen, se nedenfor. Dette har også medført at evalueringsgruppen ikke har funnet det nødvendig å gjennomføre særlige intervjuer med studenter eller andre, fordi vi mener at det framlagte materialet gir et dekkende bilde av hvordan studentene oppfatter programmet slik det drives i dag.

Dokumentasjon til grunn for evalueringen

I månedsskiftet april/mars var *egnevalueringen* ferdig og gruppen fikk den *skriftlige dokumentasjonen fra denne* tilsendt i e-post av 7. mai 2019, sammen med et omfattende grunnlagsmateriale bestående av:

- Årsrapporter for årene 2010-2018
- Intern evaluering 2012
- Ekstern evaluering 2012
- Midtveisevalueringer 2014-2018
- Kandidatundersøkelse 2018
- Oversikt over studiets emner
- Veiledning for ekstern evaluering

Det er dette materialet som utgjør evalueringens faktagrunnlag og som ligger til grunn for gruppens vurderinger.

I denne rapporten refereres ikke mer fra grunnlagsmaterialet enn det som er absolutt nødvendig for å begrunne evalueringsgruppens tilrådinger.

Evalueringskriteria

Gruppen har tatt utgangspunkt i den tilsendte veiledningen for den eksterne evalueringen som legger vekt på følgende fire hovedpunkter:

1. Om målene for programmet er oppnådd.
2. Sammenhengen mellom programmets planlagte læringsutbytte, faglige innhold, undervisnings- og vurderingsformer.
3. Studiekvaliteten på programmet, og eventuelle tiltak som bør gjennomføres for å forbedre studieprogrammet.
4. Om programmet bør videreføres, endres eller nedlegges.

Punktene 1 og 2 er sett i sammenheng med omtalen av studieprogrammet på universitetets nettsider per mai 2019. Under vurderingen av punkt 3 har gruppen også benyttet sin faglige kunnskap og kjennskap til tilsvarende studier ved andre studiesteder.

Det er ikke utarbeidet konkrete evalueringskriteria ut over dette.

Egenevalueringen

Evalueringsgruppen har vurdert egnevalueringen fra Avdeling for helseledelse og helseøkonomi, og er av den oppfatning at den i seg selv gir et nøkternt og troverdig bilde av situasjonen som studieprogrammet står overfor våren 2019. Evalueringsgruppen merker seg at institusjonen selv, dels etter innspill fra studentene, har iverksatt tiltak for å justere forhold som studentene har påpekt som problematiske.

Evalueringsgruppen har ingen merknader til de tiltakene som *er* iverksatt. De forslagene som gruppen kommer med, bør således kunne sees i sammenheng med det utviklingsarbeidet som institusjonen selv har startet opp med.

Studieprogrammets relevans

Evalueringsgruppen er av den oppfatning at studieprogrammets relevans er høy med tanke på de behovene som foreligger både innenfor spesialisthelsetjenesten og primærhelsetjenesten i Norge. Selv om fokuset er på den offentlige helsetjenesten, bør også programinnholdet være relevant for private tilbydere av helsetjenester. Studieprogrammets innhold har også en solid forankring i forskningsbasert kunnskap, noe som tilsier at den internasjonale relevansen er god.

Det kan likevel synes å være en utfordring å sikre at potensielle arbeidsgivere er kjent med hvilken kompetanse kandidatene har etter fullført studium. Studiet fører ikke fram til en tittel som er entydig definert, slik som mange arbeidsgivere innenfor helsetjenesten vil være kjent med fra de som ansettes med grunnlag i en entydig definert profesjonsutdannelse.

Det anses som en styrke for studiets relevans at kandidatene kan fortsette i to nærmere definerte mastergradsprogrammer.

Målgruppen er i utgangspunktet studenter som kommer fra studiespesialiserende programmer i videregående skole, og som tar sikte på å være heltidsstudenter. Til en viss grad er det lagt til rette for at også deltidsstudenter kan delta, selv om disse ikke utgjør hovedmålgruppen for studiet.

Evalueringsgruppen anser studiets tverrfaglige profil å være en styrke for programmets relevans.

Måloppnåelse for programmet

Evalueringsgruppen har vurdert studieprogrammet slik det er beskrevet i årsrapporter, evalueringsdokumenter og emneoversikt opp mot de læringsutbyttebeskrivelsene som presenteres på studiets nettsider. Ut fra dette synes det i det alt vesentlige som om måloppnåelsen er høy, slik programmet fremstår våren 2019.

Evalueringsgruppen merker seg som positivt at institusjonen selv tok initiativet til en omfattende revisjon av programmet i 2014 for å sikre bedre måloppnåelse. Evalueringsgruppen er av den oppfatning at dette i hovedsak har vært vellykket.

Sammenheng mellom læringsutbytte, faglig innhold, undervisnings- og vurderingsformer

Evalueringsgruppen er av den oppfatning at det er god sammenheng mellom det planlagte læringsutbyttet og det faglige innholdet. Studieprogrammet framstår som en formålstjenlig helhet. Læringsutbyttebeskrivelsene er i det alt vesentlige i samsvar med det som kreves i det nasjonale kvalifikasjonsrammeverket. Innholdet i de ulike emnene framstår også som oppdatert ut fra rådende kunnskap og praksisfeltets behov.

Når det gjelder undervisnings- og vurderingsformene, skal disse kommenteres nærmere i neste kapittel. Her vil evalueringsgruppen likevel peke på at det synes som om de faglig ansvarlige har et bevisst forhold til karaktersetting i samsvar med det som ligger til grunn for gjeldende karaktersystem i høyere utdanning i Norge i dag.

Programmets studiekvalitet

Evalueringsgruppen har her valgt å ta utgangspunkt i den framlagte egevalueringen. I egevalueringen av bachelorprogrammet i helseledelse og helseøkonomi for 2012-2018 er det særlig tre utfordringer som trekkes fram: 1) kontinuitet og forutsigbarhet i administrasjonen, 2) sammenheng mellom innholdet i og organisering av emnene i medisinsøylen, og 3) innhold i og organisering av juss-undervisningen.

Utskifting av studiekonsulenter

Det har for det første vært en hyppig utskifting av studiekonsulenter, noe som har hatt en klar negativ effekt på administreringen av programmet og bidratt til manglende kontinuitet og forutsigbarhet for studentene. Et viktig mål har derfor vært å sikre større grad av kontinuitet når det gjelder den administrative siden av BA-programmet. Utfordringen med mye utskiftninger og midlertidige ansettelser av studiekonsulenter har imidlertid vedvart, noe som har gått ut over studentene særlig med hensyn til eksamener og søking på mastergrad. Her har

HFU (Helselederenes Fagutvalg), en gruppe tillitsvalgte studentrepresentanter, kommet på banen for å ivareta og videreformidle studentenes tilbakemeldinger.

Det er nå kommet på plass en erfaren studiekonsulent, som har gått enklere inn i stillingen uten nødvendig opplæring i alle systemer. Det er innført bedre rutiner for programmet, som gjør at både jobben som studiekonsulent og programleder flyter bedre. Det bidrar til at studentene nå får den oppfølgingen de trenger og ikke minst har krav på.

De medisinske emnene

For det andre har midtveisevalueringene etter 2015 avdekket flere kritiske tilbakemeldinger til emnene i medisin-søylen. Disse problemene har vært knyttet til bruk av for mange eksterne forelesere, manglende oppfølging og sviktende organisering, vanskeligheter med å komme i kontakt med emneansvarlig, og uklarhet knyttet til sammenheng mellom forelesninger, pensum og eksamen (herunder manglende samsvar mht. læringsmålene). Det er i tillegg pekt på dårlig sammenheng mellom HMED1101 og HMED2101.

Høsten 2018 ble det satt opp noen ekstra forelesninger på HMED1101 innen epidemiologi med tanke på å forberede studentene på HMED2101. Dette bidro til tilbakemeldinger fra studentene om at temaer/undervisning på HMED1101 ble for tett pakket. Derfor ble det gjort forsøk på å tilpasse kurset, slik at det ikke blir så stor belastning. Spørsmålet om innhold og sammenheng mellom de to kursene er likevel fortsatt aktuelt – også med tanke på at emneansvarlig på HMED2101 har gitt tilbakemeldinger om for dårlig fagkunnskap innen medisin for bachelor-studentene. Spørsmålet er hva man kan gjøre med dette utover å tilby ekstra kurs eller gjøre noe med innholdet på HMED1101. Medisinsøylen på Bachelor består i dag av HMED1101 og HMED2101.

Høsten 2019 ble det besluttet å endre forelesningene i forhold til tidligere år. Dette ble gjort ved å innarbeide seks timer innføring i epidemiologi, etter et initiativ mellom tidligere studenter og undervisningsansvarlig for HMED2101. Bakgrunnen var å forberede studentene bedre på dette emnet, og å skape mer sammenheng mellom HMED1101 og HMED2101. Disse endringene ble utført i samråd med studentrepresentanter på tidligere kull som har gjennomført både HMED1101 og HMED2101. Samtidig ble det bestemt at det ikke skulle gjøres større endringer i pensum for HMED1101. Dermed kunne forelesningstemaene fra tidligere år bli dekket på kortere tid. Evalueringsgruppen mener at erfaringene fra denne endringen bør drøftes med studentene.

Juss-undervisningen

Den tredje utfordringen som ble trukket fram i egenevalueringen i 2018 var innholdet i og organiseringen av juss-undervisningen. Tilbakemeldinger fra studentene om at emnet var komplisert og innviklet, og forutsatte forkunnskaper i juss, ble løst ved å ta ut JUR1550 av utdanningsplanen og ta inn deler av innholdet i et nytt emne, HLED3001. Formålet var å tilpasse BA-studentene i høyere grad. Dette emnet er gjennomført to ganger, våren 2018 og våren 2019, og tilbakemeldingene tyder på at det oppleves som svak sammenheng mellom juss-delen i HLED3002 og de andre emnene det undervises i.

I 2019 ble det etablert tre heldagsseminarer i helserett som skulle tilby felles undervisning for masterstudentene (MHA) og bachelorstudentene. Tilbakemeldingene tyder på at emnet fortsatt inneholder for mye juss og er tilsynelatende krevende. Det er imidlertid også et

spørsmål om hvor stor sammenheng som faktisk kan forventes ettersom juss er et eget fagfelt som skal fungere som et supplement til økonomi/organisasjon/ledelse/medisin.

Studentmedvirkning i programmet

I tillegg er det også andre utfordringer som er viderefremmet fra Fagutvalget i forbindelse med inneværende evaluering av BA-programmet. Et slikt forhold er knyttet til økonomisøylen av undervisningen. Her har studentene forsøkt å komme i dialog med foreleser, men har opplevd det som vanskelig å nå fram, bl.a. fordi dette har måttet gå via administrasjonen. Viktigheten av kommunikasjon mellom de ulike leddene var noe av bakgrunnen for at Fagutvalget ble dannet. Etter at man har kommet i dialog med foreleser ble det brakt på det rene at foreleser ikke har mottatt studentenes konstruktive synspunkter og forslag over de siste årene. Dermed har det vært få endringer i opplegget fra emneansvarlig sin side. Dette er svært uheldig, og har tidvis gått ut over resultatene. Det kan blant annet ses på den høye strykprosenten i økonomifagene. Dette viser viktigheten av at man institusjonaliserer et forum for studentenes kontakt med de fagansvarlige. Da kan tilbakemeldinger gis direkte og fortløpende til den gjeldende. Et tiltak for å sikre dette kan være å innføre referansegrupper for hvert emne; slik som bl.a. er obligatorisk ved både NTNU og Oslo Met. Denne ordningen innebærer at hver emneansvarlig oppretter en referansegruppe for sitt emne, valgt av og blant studentene. Referansegruppen har følgende oppgaver:

- ha løpende dialog med alle emnets studenter og representere studentene i referansegruppemøter
- representere alle studentene i emnet
- skrive referansegrupperapport med forslag til tiltak, som sendes emneansvarlig

Referansegruppen består som regel av to til fire studenter, som så langt det lar seg gjøre dekker de ulike fagbakgrunnene som er aktuelle. Referansegruppen møter med emneansvarlig(e) og de som har ansvar for seminar- og gruppeundervisning to-tre ganger i løpet av semesteret, og ellers ved behov. Møtene med referansegruppen skal gi konstruktive tilbakemeldinger. Med utgangspunkt i sammenhengen mellom læringsmål, læringsaktiviteter og vurdering skal møtene også kunne gi forslag til enkle justeringer som kan øke læringsutbyttet. Emnerapporten blir dermed gjort tilgjengelig for fremtidige studenter.

Frafall og studieprogresjon

En annen utfordring har vært høyt frafall/lav studieprogresjon. En mulig forklaring som er blitt trukket fram er at mange av studentene kommer direkte fra videregående skole uten å ha satt seg godt nok inn i hva studiet går ut på. Som tiltak er det pekt på at man bør kommunisere enda bedre til potensielle søkere (bl.a. på Åpen dag) og til «innrullerte» studenter både hva studiet går ut på og hvilken nytte de kan få av studiet i arbeidslivet.

Noe av forklaringen kan muligens også tilskrives ulike praksiser for hvordan frafall har blitt registrert. Her bør det etableres en konsekvent fremgangsmåte. Studiekonsulentene har videre vært aktiv med å ta kontakt med studenter som er i risiko for å motta varsel om inndragelser. Noen av disse har blitt motivert til å gjenoppta studiene, noen har sluttet og bestemt seg for å søke på nytt, mens andre har fått permisjon godkjent. Avdelingen jobbet aktivt med å skape et bedre samhold internt gjennom blant annet satsing på fadderuka/fadderordning, studietur til København og generell oppmerksomhet rettet mot studentmiljøet i evalueringer.

Oppfatningen er at situasjonen er blitt bedre de siste fem årene, men her kan det gjøres enda mer. Dette er uansett identifisert som et viktig område å følge opp.

Diverse momenter

Seminarundervisning

Videre har det tidligere vært ønsker fra studentene om å intensivere læringsopplegget med mer seminarundervisning, samt mer bruk av Fronter/Canvas som kommunikasjons- og læringsverktøy.

Det har kommet inn mer seminarundervisning i timeplanen etter at programmet ble endret, og temaet vil fortsatt være fokus i videre programrådsmøter.

Pensum

Tidligere var større deler av pensumet og undervisningen på engelsk. Det brakte frem ønsker om mer undervisning på norsk. I dag er det aller meste av pensum og undervisning på norsk, med unntak av HINF1102, som er et valgfritt emne. Generelt på et bachelorprogram forventes det at studentene kan lese, skrive og forstå engelsk, men det forventes ikke at studentene skal svare på engelsk i timene eller skrive oppgaver og eksamen på engelsk.. Det eksisterer imidlertid ikke noe regelverk som sier at man ikke kan undervise på engelsk eller ta i bruk engelsk pensum i et norsk bachelorprogram. Alternativet er derfor at hver enkelt emneleder finner norsk litteratur studentene kan supplere med hvis det lar seg gjøre. Evalueringsgruppen mener at man bør ha et bevisst forhold til balansen mellom pensumlitteratur på norsk og engelsk. Studentene vil utvilsomt ha nytte av å kjenne begrepsbruken på begge språk.

Internasjonalisering

Bachelorprogrammet har store ambisjoner om internasjonalisering. De siste årene har det imidlertid vært en reduksjon i antall studenter som reiser på utveksling. Tidligere var det mellom 10 og 15 studenter som reiste til Berkeley. De siste årene har det kun vært mellom tre og fem studenter. Programmet ønsker derfor å jobbe mer med å rekruttere og motivere studentene til å ta et semester i utlandet.

Flere tiltak er innført for å motivere og rekruttere studenter til utveksling:

- Informasjon om dette tidlig i løpet, allerede ved første møte (i august)
- Invitere til informasjonsmøte tidligere, med besøk fra Berkeley
- Invitere studenter som nylig har vært på utveksling til å ha en samtale med studentene
- Reklamere for dette på nettsidene ved å få studenter som er i Berkeley til å blogge om sine opplevelser

En mulig forklaring på nedgangen kan være relatert til økonomi. Prisene har steget i Berkeley, og mer enn halvparten av den summen studenten får av lånekassen går til skolepenger.

Dollarkursen spiller sannsynligvis også en rolle. Erfaringsmessig hadde de studentene som dro til Berkeley i 2009-2010 fra UiO en helt annen økonomisk opplevelse enn de som dro fire-fem år etter. Oppgangen i dollarkursen gjorde at støtten fra Lånekassen dekket nesten bare skolepengene for de sistnevnte.

Skrivetrening

Endelig er det også tidligere uttrykt bekymring for studentenes skriveferdigheter.

Undervisningsopplegget er i hovedsak basert på plenumsforelesninger, som i liten grad

fremmer ferdigheter i akademisk skriving. Manglende skrivetrening er vurdert som et problem for mange BA-studenter, som bidrar til svakere resultater enn nødvendig.

Det har derfor vært diskutert å sette opp et skrive/metode-kurs på timeplanen, enten som et eget emne, eller ved å slå det sammen med HEXFAC1000. Det har også blitt vurdert å tilby et todagers kurs. Videre er det kommet inn mer seminarundervisning i timeplanen. En mulighet er også å koble programmet sterkere til f.eks. Akademisk skrivesenter på UiO, som tilbyr en-til-en veiledning, og som kan bidra med å utvikle skrivekurs tilpasset bestemte emner/programmer.

Høsten 2015 ble det innført skriftlig bacheloroppgave som valgfritt emne. Praksisperioden vil også være en anledning for å finne relevante problemstillinger for bacheloroppgaven. Også på denne måten kan praksiserfaringen bidra til å knytte teori og praksis tettere sammen. Det er også diskutert hvorvidt man bør gjøre bacheloroppgaven obligatorisk, men slike endringer vil naturlig nok medføre store endringer på utdanningsplanen.

Videreføring av programmet

Evalueringsgruppen er av den utvilsomme og enstemmige oppfatningen at studieprogrammet bør videreføres, i det alt vesentlige med det samme innhold og læringsutbyttebeskrivelser som i dag.

Evalueringsgruppen har likevel følgende forslag til forhold som bør vurderes og eventuelt justeres/innføres på kort sikt:

Etablering av en faglig koordinatorrolle. Det er evalueringsgruppens oppfatning at samarbeidet mellom de faglig ansatte, og mellom de faglig ansatte, administrasjonen og studentene kunne vært bedre organisert. Programleder legger ned et betydelig arbeide i den løpende driften av programmet, og i særdeleshet etter at funksjonen med en overordnet faglig ansvarlig for hver av de tre «fagsøylene» ble kuttet ut. Av den interne programevalueringen fremkommer det at rollene som fagsøyleledere i stor grad er overtatt av lederne av de ulike forskergruppene, men verken i den videre beskrivelsen eller på programmets nettside framgår det hva lederne for forskergruppene bidrar med når det gjelder koordinering og samarbeid i programmet. Er det tilstrekkelig kapasitet i organisasjonen for å ivareta de mange koordineringsoppgavene som (særlig) et flerfaglig bachelorprogram generer? En eller flere fagkoordinatorer kan gi økt kapasitet til koordinering og samarbeid, både mellom de ulike «fagsøylene» og på tvers av studieår. Koordinatorrollen kan utformes på mange ulike måter, men det forutsattes at rollen innehas av en faglig ansatt, som da får tilsvarende reduksjon i undervisnings-/veiledningsplikter så lenge denne rollen innehas (ett eller flere studieår). Koordinator forventes å inngå i et tett samarbeid med programleder, administrasjon og studentene, gjennom regelmessige møter og ved behov. Mer konkret vil koordinator være faglig kontaktperson for studenter og lærere om spørsmål knyttet til studiet og i arbeidet med studiekvalitet. Sentrale oppgaver vil være å kalle inn til og lede lærermøter (for sin «søyle» eller sitt årskull) ved behov, samarbeide med programleder, administrasjon og studenter i utarbeidelse av årsrapporter og programevalueringer, og i samarbeid med disse også prioritere tiltak for studieprogrammet. Andre oppgaver kan være knyttet til timeplanlegging i samarbeid med emneansvarlige, for å sikre en godt faglig koordinert timeplan, og gi berørte studentkull informasjon om større endringer i program- og emneplaner. Utfordringen er selvsagt å unngå

overlapp og uklarhet i rollefordeling og rolleutøvelse vis-a-vis administrasjonen og programleder.

Tydeliggjøring av rollebeskrivelser for de som har studieadministrative og faglige roller i programmet (programleder, studiekonsulent, emneansvarlig, programråd, fagutvalg og eventuelt andre), jf. anførselene ovenfor.

Tiltak for å gjøre studiet bedre kjent blant relevante arbeidsgivere. Som det framgår av evalueringsgruppens vurderinger ovenfor, er det en utfordring å sikre at potensielle arbeidsgivere i helsesektoren er kjent med hvilken kompetanse kandidatene har etter fullført studium, når utdannelsen ikke er en entydig definert profesjonsutdanning. Intervjuene med tidligere studenter på programmets nettside retter seg mot potensielle søkere, men mer kan og bør gjøres for å markedsføre studiet blant relevante arbeidsgivere. En langsiktig markedsplan for å profilere studiet eksternt bør vurderes.

Et annet tiltak kan være å etablere et eksternt rådgivende organ (eksternt programutvalg) som de programansvarlige kan rådføre seg med om utviklingen av studiet. Det vil gjøre programmet mer synlig både blant offentlige og private tilbydere av helsetjenester.

Etablering av praksisperiode. Ulike tiltak for sterkere profilering av programmet og dets formål kan styrke kontakten med praksisfeltet. Evalueringsgruppen mener også at en bør vurdere å innføre en praksisperiode på f.eks. seks til ni uker i slutten av andre eller begynnelsen av tredje studieår. Gjennom praksiserfaring vil studentene både få dybdekunnskaper om relevante arbeidsplasser innenfor helsesektoren og få innsikt i hvordan de selv fungerer i en arbeidssituasjon. Slik kan praksis ikke bare gi attraktive samarbeidspartnere og gjøre studiet mer kjent; det kan også være et tiltak for å redusere frafallet i studiet. Praksisperioden kan utformes på mange ulike måter, men det er viktig at det etableres ordninger som sikrer god kontakt mellom studieprogrammet og praksisstedene både i forkant av og under praksisperioden. Studentene kan enten få ansvar for å fremskaffe praksisplasser selv, eller programmet kan inngå formaliserte avtaler med ulike virksomheter. Det enkelte praksissted må ha egne veiledere for studentene, men like viktig er det at programmets undervisere er villig til å prioritere kontakt med praksisstedene gjennom oppfølging av studentene. Konkrete læringsutbyttekontrakter, refleksjonsdokumenter og seminarer i etterkant av praksisperioden er eksempler på tiltak som kan bidra til analytisk tenkning og kritisk refleksjon rundt læringsutbytte etter endt praksis.

3. juli 2019

Inger Marie Stigen

Pål Erling Martinussen

Lema Hussaini

Geir Sverre Braut